

Метод реконструкції, також, застосовується під час використання створених раніше віртуальних моделей. Наприклад, при проведенні слідчого експерименту, з метою більш точного відтворення обстановки вчинення кримінального правопорушення, є доцільним вивчення та реконструювання 3D моделі. Специфікою реконструкції у даному випадку є те, що застосуванню зазначеного методу передують моделювання. Зазвичай при реалізації методу реконструкції модель є результатом, а не вихідним матеріалом для її здійснення. Під час використання 3D моделі у процесі розслідування кримінального правопорушення модель виступає і як вихідний матеріал, і як результат реконструкції.

Використання 3D моделі надає можливість дослідження відповідних даних та перевірки фактів за допомогою інноваційного програмного забезпечення. Є можливим без матеріального відтворення обстановки вчинення кримінального правопорушення дослідження можливості існування відповідних обставин, шляхом внесення певних відомостей до комп'ютерних програм. Зазначені дослідження відбуваються за посередництвом криміналістичного методу реконструкції, оскільки під час використання 3D моделей фактично відбувається відтворення відповідної обстановки вчинення суспільно небезпечного діяння, яке завжди відбувається у минулому відносно моменту дослідження.

Список використаних джерел

1. Коваленко А. В. Концептуальні засади використання цифрової 3D моделі як засобу пізнання та відображення ознак кримінального правопорушення. Криміналістика і судова експертиза. Випуск 66. С. 420-430.

2. Как работает устройство 3d сканеров? Технологии и принципы сканирования. URL: <https://robot-ik.ru/obzory/kak-rabotaet-ustroystvo-3d-skanerov-tehnologii-i-printsipy-skanirovaniya/> (дата звернення 08.11.2021).

3. Баранчук В. В. 3D сканування як спосіб фіксації на місці злочину: переваги й недоліки. Юридичний бюлетень. 2020. Випуск 16. С. 280-286.

Гриненко Катерина Вікторівна,
ад'юнкт відділу докторантури
та ад'юнктури Національної академії
внутрішніх справ

НЕОДНОЗНАЧНІСТЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЩОДО ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ОСОБИ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ ЗА ФОТОЗНІМКАМИ

Пред'явлення особи для впізнання є необов'язковою слідчою (розшуковою) дією, однак дуже важливою та інформативною, адже аналогічні за доказовим значенням результати, неможливо отримати

іншим способом. Необхідність у проведенні цієї слідчої (розшукової) дії визначається особою, яка здійснює досудове розслідування, так само як і спосіб проведення.

Частиною 6 ст. 228 КПК України передбачено, що за необхідності впізнання може проводитися за фотознімками, матеріалами відеозапису з додержанням вимог, зазначених у частинах першій і другій цієї статті. Проведення впізнання за фотознімками, матеріалами відеозапису виключає можливість у подальшому пред'явленні особи для впізнання [1].

Аналіз судової практики Верховного Суду України дозволяє дійти висновку про її неоднаковість та непередбачуваність з цього питання, а отже така ситуація заслуговує на більш глибоке вивчення.

Зокрема, у постанові Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду України від 6 лютого 2020 року по справі № 442/6175/18 (провадження № 51-5164 км 19) роз'яснено підстави і особливості пред'явлення особи для впізнання за фотознімками [2].

Так, у своїй касаційній скарзі захисник зазначає, що слідчим на порушення вимог ч. 6 ст. 228 КПК України не було належним чином аргументовано проведення пред'явлення особи для впізнання саме за фотознімками, що є неприпустимим.

Ураховуючи положення вказаної норми закону, Суд дійшов висновку, що доводи захисника про порушення слідчим вимог ч. 6 ст. 228 КПК України є безпідставними, оскільки зазначена слідча дія проводилася з дотриманням вимог КПК, а обов'язковість обґрунтування слідчим необхідності проведення впізнання саме за фотознімками законодавством не передбачено.

Аналогічним прикладом є постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду України від 26 листопада 2020 року по справі №742/2200/19 (провадження №51-2565км20), де також роз'яснено особливості проведення даної слідчої (розшукової) дії [3].

У даній справі захисник також вважає, що слідчий всупереч вимог ч. 6 ст. 228 КПК належним чином не аргументував проведення пред'явлення особи для впізнання саме за фотознімками, а не безпосередньо самої особи.

Однак такі доводи сторони захисту Суд визнає необґрунтованими, з огляду на таке, що жодних імперативних вимог щодо пред'явлення для впізнання виключно безпосередньо самої особи, а не її фотознімків законодавством не передбачено, так само й обов'язковість обґрунтування слідчим необхідності проведення впізнання саме за фотознімками.

Такі роз'яснення, на нашу думку, є цілком логічними, адже на практиці досить часто бувають такі випадки, коли з тактичних міркувань недоцільно проводити впізнання підозрюваних безпосередньо або, коли необхідно провести дану слідчу (розшукову) дію якнайшвидше. І, навіть, за наявності особи, яка буде пред'являтися для впізнання, може не вистачати часу для пошуку статистів (які

мають бути схожими між собою та не мати різких відмінностей у віці, зовнішності та одязі) та організацію всього процесу проведення пред'явлення особи для впізнання.

Пред'явлення особи для впізнання саме за фотознімками у деяких випадках дещо полегшує його проведення та прискорює досудове розслідування. Проведення даної слідчої (розшукової) дії без порушень норм процесуального законодавства та з дотриманням вимог статті 228 КПК України, на нашу думку, передбачає економію часу і зусиль співробітників органів досудового розслідування, а фактичні дані, отримані за результатами, мають доказову силу, як і проведення пред'явлення для впізнання безпосередньо з особою.

Однак, через рік, у іншій постанові Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду України від 3 серпня 2021 року по справі № 761/6970/14-к (провадження № 51-5694км20) зовсім по іншому роз'яснюються особливості пред'явлення особи для впізнання за фотознімками [4].

Верховний Суд України постановив, що судами попередніх інстанцій правильно визнано недопустимими як докази протокол пред'явлення особи для впізнання за фотознімками.

Правила ст. 228 КПК України установлюють вимоги до проведення такої слідчої дії, як пред'явлення особи для впізнання, недотримання яких має наслідком визнання відповідного протоколу недопустимим доказом, тобто таким, що отриманий з порушенням порядку, встановленого КПК України.

Верховний Суд вказав, що:

- сам протокол слідчої дії не містить опису про зовнішній вигляд, прикмети або сукупність ознак, за якими потерпілий може впізнати особу, що завдала йому поранення, а також обставин, за яких потерпілий бачив цю особу;
- опис ознак, за якими потерпілий впізнав особу, має лише загальний характер.

Дійсно, тут не можливо не погодитись, адже зазначені вище порушення вимог ст. 228 КПК України тягнуть за собою недопустимість доказів у суді.

Однак, далі Верховний Суд України зазначає, що закон допускає впізнання за фотознімками або матеріалами відеозапису в разі необхідності, тобто за реальної неможливості забезпечення присутності особи, яка підлягає впізнанню. Втім, причин, з яких дану слідчу дію було проведено за відсутності особи, не зазначено.

Отже, на підставі однієї і тієї ж статті 228 КПК України Верховний Суд України у постанові від 6 лютого 2020 року по справі № 442/6175/18, постанові від 26 листопада 2020 року по справі №742/2200/19 та постанові від 3 серпня 2021 року по справі № 761/6970/14-к дійшов різних висновків, які докорінно змінюють судову практику.

Тому в практичній діяльності постало питання, яку саме постанову Верховного Суду України слід використовувати та які критерії при цьому мають застосовуватися. Доводи про те, що в даному випадку слід застосовувати саме постанову від 3 серпня 2021 року по справі № 761/6970/14-к, так як вона є більш «свіжою», не можуть братися до уваги, так як судова практика не може бути першої або другої свіжості.

Подібні факти перегляду тлумачення Верховним Судом України законодавства, яким слід керуватись, не є новими та траплялись і раніше, коли Верховним Судом України надавалися різні юридичні тлумачення одних і тих самих положень законодавства, що слугувало підставою для розгляду такої справи в Європейському суді з прав людини.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. (зі змінами). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 20.10.2021).

2. Постанова Верховного Суду колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 6 лютого 2020 року по справі № 442/6175/18, провадження №51-5164 км 19. Єдиний державний реєстр судових рішень: [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87517485>

3. Постанова Верховного Суду колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 26 листопада 2020 року по справі №742/2200/19, провадження №51-2565км20. Єдиний державний реєстр судових рішень: [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93217894>

4. Постанова Верховного Суду колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 3 серпня 2021 року по справі № 761/6970/14-к, провадження провадження № 51-5694км20. Єдиний державний реєстр судових рішень: [сайт]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98881928>

*Камінська Олександра Леонідівна,
ад'юнкт відділу докторантури
та ад'юнктури Національної академії
внутрішніх справ*

ВИКОРИСТАННЯ ТАКТИЧНИХ ПРИЙОМІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ЗА УЧАСТЮ НЕПОВНОЛІТНІХ

Під час розслідування кримінальних правопорушень, вчинених неповнолітніми, часто виникає необхідність перевірки показань, наданих ними під час допиту. В такому разі слідчий, дізнавач, прокурор мають право провести слідчий експеримент.

Слідчий експеримент проводиться шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, дослідів чи випробувань з метою